

Napoleon kao književna inspiracija

Poznato nam je iz ranijih dela kao što su „Seobe” i „Dnevnik o Čarnojeviću” da je Crnjanski koristio istorijsku građu. To je slučaj i u ovom delu, ali umetnik nema za cilj da prenosi istorijske činjenice kao faktografiju koja pojačava efekat verodostojnosti, već ih pretvara u moćne književne simbole.

Promišljanja o Napoleonu pojavljuju se u “Romanu o Londonu” kao posebna semantička celina. Njegova zagonetna vladarska veličina (ili ipak uplašenost?) opisana je u mnogim književnim delima.

Kada govorimo o ovoj umetničkoj transformaciji, ne možemo a da ne spomenemo Tolstojev „Rat i mir” ili roman „Zločin i kazna” Fjodora Dostojevskog u kojem glavni lik, bežeći od stvarnosti, teži ka tome da u sebi vidi snagu Napoleona. U Tolstojevim očima, Napoleon postaje sasvim malen i beznačajan, a Tolstojeva vizija, rekli bismo, ponajviše je bila inspirativna za Crnjanskog. Tolstoj umanjuje sve Napoleonove uspehe, na šta profesor Lompar ukazuje:

„Tolstoj smanjuje Napoleonove istorijske dimenzije u skladu sa svojim shvatanjem uloge koju čovek ima u istoriji...”

U Napoleonovo doba već je postojala čuvena ruska, plemićka porodica Rjepnin. U delu se, budući da je poslužila kao prototip, porodica pojavljuje kao istorijska pozadina, ali nije precizirano o kom Rjepninu je tačno reč. Sa druge strane, Rjepnin, dok inače preispituje sopstvene snage i granice izdržljivosti, Napoleonovu vrednost dodatno umanjuje i iznosi stav o Napoleonu kao glumcu na istorijskoj pozornici. U suštini, zapravo, vidi i sebe samo kao glumca na životnoj sceni. Rjepninovo razmišljanje ima za cilj da osvesti sopstvenu nedoumicu u vezi sa svrhom postojanja, odnosno da uslovi dodatnu motivaciju za suicidalni ishod:

„Napoleon je utekao umesto da pogine zato što glumac gine samo na pozornici, on je ustvari živ, te knez koji neće da bude glumac, a oseća kako to jeste i kako to ne može da bude, mora da umre jer mora da pobegne od glumca u sebi”.